

UDK: 228:236,9
Izvorni znanstveni članak
Pripremljen u ožujku 2013.

KNJIGA OTKRIVENJA KAO AKCIJSKI PLAN OTPORA U GLOBALIZACIJI

Ksenija Magda

Sveučilište u Zagrebu, Sveučilišni studijski program

Protestantske teologije

SAŽETAK:

Knjiga Otkrivenja kao akcijski plan otpora u globalizaciji

U ovom će se radu predložiti čitanje Otkrivenja kao teološke naracije s povijesnom bazom. Dakle, Otkrivenje se ne smatra kronologijom zadnjih događaja svjetske povijesti (kao u dispencijom premilenijarizmu), nego se ono tumači sinkronijski, tj. teopoeitički. Takav pristup povodi se pričom i njezinim akterima te njihovim odnosima i poentom/poukom, a simbole tumači kako je to u znanosti razvidno i u povijesti uobičajeno. Članak se primarno bavi pitanjem strukture Otkrivenja, a zatim interkalacijom o “knjižici” u 10,1-15,4. Veći dio toga dijela? čini takozvanih “Sedam prizora” koje Ivan ipak nije pobrojao, kako to inače čini u Otkrivenju, pa to predstavlja značajan problem za komentatore. Pristup naracijske kritike pokazat će se učinkovitim za tumačenje upravo ovog dijela Otkrivenja, a preko njega onda i cijelog Otkrivenja.

Ovaj se rad sastoji od tri cjeline koje trebaju pokazati da je sve u Otkrivenju usmjereno na poticanje dosljednog kristolikog življenja kao svjedočanstva protiv svijeta koji se povodi za Zlim. Ono nije poziv na rat – jer rat je već dobiven na nebu, a stvarnost toga na zemlji je vidljiva po Kristovim svjedocima koji usprkos svemu “i dalje pobjeđuju”. Tek je svjedočanstvo sredstvo dokazivanja kršćanske dostojnosti, a time ujedno i sredstvo evangelizacije svijeta.

U prvoj se cjelini rada predstavljaju tradicionalni pristupi Otkrivenju i njihovi nedostaci. Drugi dio bavi se temeljnim strukturalnim elementima Otkrivenja tako što se u tekstu prepoznaje Greimasov aktantski model koji ukazuje na to da je upravo dio koji Schüssler-Fiorenza izdvaja kao spomenutu interkalaciju vrhunac naracije Otkrivenja. Ondje se mijenja “subjekt” po kojemu Bog provodi svoju volju u svijetu i taj dio postaje odgovor na pitanje o svrsi nevolje kroz koju moraju proći i dokazati se kršćani.

U trećem dijelu bit će navedeno nekoliko konkretnih primjera na kojima se vidi kako ovaj strukturalno-naracijski pristup tekstu surađuje u tumačenju Otkrivenja, kako je poduprt simbolikom i povijesnim povodom pisanja, a sve prema zaključku da je Otkrivenje dokument otpora, no drukčijeg i vrlo suvremeno razumljivog kršćanskog otpora prema porobljujućoj, materijalističkoj politici sustava koji se u životu ljudi pokušava postaviti na mjesto Boga.

Ključne riječi: *Knjiga Otkrivenje; struktura; teopoetički pristup; kršćansko svjedočanstvo; globalizacija; dispencijalizam; premilenijarizam*

Uvod

U svojoj knjizi *The Moral Vision of the New Testament*¹ Richard Hays, bibličar sa Sveučilišta Duke ustvrdio je da Otkrivenje ispravno čitati mogu samo oni koji se aktivno bore protiv nepravde u svijetu (183). Nasuprot popularnim tumačenjima u kojima je sva energija tumača usmjerena na prepoznavanje apokaliptičkih simbola kroz suvremene prilike i nasuprot onima koji odbacuju Otkrivenje jer navodno u njemu nema etičkog imperativa, Hays tvrdi da je Otkrivenje “a political resistance document” (169) kojemu je svrha poticanje crkve u Maloj Aziji da ustane i odupre se *kulturi zavodljivog onečišćenja*, uvjetno rečeno, globalnog rimskog društva (170) i nasuprot tome čvrsto drži Kristovu riječ. U tome smislu, predlaže Hays, lako se vidi hermeneutički most: ako prepoznamo na kakvu akciju Ivan poziva svoje crkve, i ako prepoznamo paralele između izazova u njihovom svijetu i u suvremenom društvu, postaju evidentni primjena i značenje Otkrivenja kao Božje riječi za Crkvu danas.

No Otkrivenje ima dugu povijest alegorijskog tumačenja i onog koje sebe naziva doslovnim, ali koje je opet zapravo alegorijsko - jer iako se tekstovima koristi doslovno, poveznice simbol - značenje nisu uvijek razvidne. U ovom će se radu predložiti čitanje Otkrivenja kao teološke naracije s povijesnom bazom, dakle, Otkrivenje se ne smatra kronologijom zadnjih događaja svjetske povijesti (kao u dispencijalnom premilenijarizmu), nego se ono tumači sinkronijski, tj. kako bi rekla Elisabeth Schüssler-Fiorenza, teopoetički. Takav pristup ne nije određene povijesne elemente i povode, koji se mogu i nazrijeti u tekstu, niti je opsjednut tumačenjem svakoga simbola i preračunavanjem svake brojke. On se naprotiv povodi pričom i njezinim akterima te njihovim odnosima i poantom/poukom, a simbole tumači kako je to u znanosti razvidno i u povijesti uobičajeno. Naravno, što se dublje upoznaje sadržaj Otkrivenja, to se više prepoznaju i vide brojni elementi koji podupiru zaplet priče, ali vidjeti ih sve odjednom ovdje nije cilj, niti je, kako je to slučaj sa svakom dobrom pričom, moguće iscrpiti sve mogućnosti. Isto je tako nemoguće usredotočiti se na cijelo Otkrivenje, pa će se naš pogled usmjeriti na središnju cjelinu, na interkalaciju o ‘knjižici’ u 10,1-15,4. Veći dio toga dijela čini takozvanih “Sedam prizora” koje autor za nas ipak nije pobrojao, kako to inače čini u Otkrivenju, pa to predstavlja značajan problem za komentatore. Pristup naracijske kritike pokazat će se učinkovit za tumačenje upravo ovog dijela Otkrivenja, a preko njega onda i cijelog Otkrivenja.

Ovaj se rad sastoji od tri cjeline, koje trebaju pokazati da je sve u Otkrivenju usmjereno na

1 Richard Hays, “Resisting the Beast” u *The Moral Vision of the New Testament: A Contemporary Introduction to New Testament Ethics*. New York: Harper&Collins, 1996, 169-188.

poticanje dosljednog kršćanskog življenja kao svjedočanstva protiv svijeta koji se povodi za Zlim. Ono nije poziv na rat – jer rat je već dobiven na nebu, a stvarnost toga na zemlji se vidi upravo kroz one koji svojim dosljednim kristolikim življenjem “i dalje pobjeđuju”. Naprotiv, tek je svjedočanstvo sredstvo dokazivanja kršćanske dostojnosti, a time ujedno i sredstvo evangelizacije svijeta.

U prvoj se cjelini ovog rada zato predstavljaju tradicionalni pristupi Otkrivenju i njihovi nedostaci, posebno s obzirom za recepciju Otkrivenja u suvremenom kontekstu. Drugi dio bavi se temeljnim strukturalnim elementima Otkrivenja. U tekstu se prepoznaje Greimasov aktantski model što ukazuje na to da je upravo dio koji Schüssler-Fiorenza izdvaja kao interkalaciju, tj. dio o “sedam prizora” koji nisu pobrojani između truba i čaša, vrhunac naracije Otkrivenja. Ondje se, naime, mijenja “subjekt” po kojemu Bog provodi svoju volju i taj dio postaje odgovor na pitanje nevolje kroz koju moraju proći i dokazati se kršćani.

U trećem dijelu bit će navedeno nekoliko primjera na kojima se vidi kako ovaj strukturalno-naracijski pristup tekstu surađuje s nekim drugim dijelovima Otkrivenja, kako je poduprt simbolikom i povijesnim povodom pisanja, a sve prema zaključku da je Otkrivenje dokument otpora, no drukčijeg i vrlo suvremeno razumljivog kršćanskog otpora prema porobljujućoj, materijalističkoj politici sustava koji se u životu ljudi pokušava postaviti na mjesto Boga.

I. Kako pristupati Otkrivenju

Ako je Ivan², autor Otkrivenja zatočen na otoku Patmosu, kako najveći dio komentatora tumači njegovo uvodno predstavljanje, onda nam sadržaj knjige sugerira da je uzrok tom zatočeništvu njegovo svjedočanstvo za Krista. Problematičnost svjedočanstva mora se vidjeti u Ivanovoj političkoj nekorektnosti koja podriva (na neki način) vlast rimskog cara Domicijana³ i njegove kvislinge u Maloj Aziji. Što je konkretno tako uzbunjujuće, ne vidi se lako na prvi pogled budući da Ivan crkvi daje malo naputaka za preživljavanje i inzistira isključivo da čvrsto drži Kristov nauk. Zašto je Kristov nauk problematičan za Rim i cara, sporna je tema koja većim dijelom ovisi o načinima pristupanja Otkrivenju.

Haysov članak sustavno, a opet kratko i razvidno predstavlja pristupe Otkrivenju kroz povijest i rješavanje ovog problema. On pristupe dijeli na tri skupine (iako tu ima i varijanti i kombinacija). U naše je doba najpopularnije tzv. *doslovno tumačenje* koje je zapravo alegorijsko učitavanje simbolike Otkrivenja izravno u suvremene političke prilike i osobe kao proročanstvo za nas koji smo posljednja generacija kršćana pred Kristov drugi dolazak. U tu skupinu spada na Zapadu vrlo proširen dispencijacijski premilenijarizam. Zatim je tu *povijesni* pristup koji pokušava rekonstruirati na koji je način Otkrivenje rezultat vlastitog prostora i vremena, ali Hays zaključuje kako je u tom sklopu apokaliptičkih vizija vrlo teško jasno vidjeti povijest, jer je premalo podataka da bi ta vježba sama imala mnogo smisla. Treći pristup Hays nazi-

2 Ja ću ovdje preskočiti dugu i neriješenu diskusiju o autorstvu i pretpostaviti konzervativno da se radi o apostolu. No bez obzira na to koga netko drži autorom djela, moja daljnja argumentacija ima smisla.

3 Oko vremena nastanka Otkrivenja stručnjaci su nesložni. Neki Otkrivenje datiraju rano, u vrijeme Nerona, no to je s obzirom na druge povijesne podatke i s obzirom na teološku misao malo vjerojatno. Ovaj članak podrazumijeva vrijeme Domicijanove vladavine, vrijeme u kome se nazire mogući širi progon kršćana, u kome su gnostičke hereze prisutnije te u kome je kršćanska zajednica potpuno izopćena iz sinagoge. Za detalje oko argumentacije za taj datum vidi Blount, Revelation 8.

va teopoetičkim posuđujući izraz od Elisabeth Schüssler Fiorenze i njezine monografije *The Book of Revelation: Justice and Judgment*⁴. Taj pristup predlaže da Otkrivenju valja pristupiti kao povijesnom romanu, tj. na povijesti utemeljenoj fikciji s teološkom, tj. sveltremenskom porukom.⁵ Fiorenza objašnjava da je, kao i uostalom svim biblijskim autorima, i Ivanu, piscu Otkrivenja najvažnije svojem čitateljstvu prenijeti teološku poruku, a da se u tu svrhu koristi popularnim i široko poznatim i prihvaćenim literarnim sredstvom apokaliptičke naracije. Kad se Otkrivenje čita kao književno djelo s teološkim sadržajem, pokazuje se kako kaže Hays “da je trenutni poredak zemaljskoga grada utemeljen na eksploataciji i nasilju” te da je taj poredak “demonška parodija na Božji grad.”⁶ Time je Otkrivenje “strukturirano maštovita vizija za crkvu kao alternativnu zajednicu koja se nalazi u konfliktu sa silama koje su u svijetu.”⁷ Prvo je pragmatično pitanje s kojim je konkretnim silama crkva u konfliktu, jer o tome ovisi korisnost Knjige Otkrivenja za Crkvu. Na koji način je ona u taj konflikt uključena ili treba biti uključena? Daje li Otkrivenje konkretne prijedloge? Drugo je pitanje striktnije hermeneutičko oko obveznosti naputaka Otkrivenja za kršćane: sama knjiga obećava blagoslov čitatelju i slušatelju “ovoga proročanstva” te onima koji ga se drže (1,3), a proriče prokletstvo onima koji oduzmu ili dodaju na riječi ove knjige (22,18). Tim svojim pozivom Otkrivenje je mnoge motiviralo na elaborirano pogađanje. Budući da smatramo kako Otkrivenje samo daje vrlo konkretne prijedloge, ako ga se čita kao naracijski tekst, ovdje ćemo se kratko osvrnuti na popularni dispencijalizam jer se čini da upravo on najsnažnije utječe na recepciju Otkrivenja u suvremenom crkvenom i izvan crkvenom kontekstu, a zatim pokazati rješenja koja nudi čitanje Otkrivenja kao povijesno-teološke priče za crkvu u globalnom okruženju.

Premilenijarizam je eshatološko učenje koje tvrdi da mu je metoda “doslovno” čitanje teksta, pri čemu se “doslovno” ipak najviše odnosi na Milenij opisan u Otkrivenju 20, 1-7. U tome se tekstu spominje 1000 godina Isusovog kraljevanja na zemlji sa svojim uskrslim svetima, godinama tijekom kojih je Sotona vezan, a zatim na kratko vrijeme ponovno pušten kako bi sakupio kraljeve na konačnu, kozmičku, armagedonsku bitku protiv Boga. Poslije toga nastupa konačno Božje nebesko kraljevstvo. Premilenijarizam je relativno star pristup i zastupali su ga i neki crkveni pisci poput Justina Mučenika i Irineja već u drugom stoljeću. No, dispencijanski premilenijarizam, inačica danas popularna u slobodnim protestantskim crkvama, posebno u SAD-u, ali i kod nas, ima ista polazišta, samo što osim primarno 20. poglavlje Otkrivenja pokušava tumačiti i glavni dio Otkrivenja 6.-16. poglavlja iz te perspektive. Pri tome pečate prikazuje kao razdoblja, tj. dispencijacije u povijesti. Ideja za to rodila se iz spajanja Danijelove knjige 9,24 sa “sedmicama” u Otkrivenju. Tako se elaboriranim pridruživanjem stihova razdoblje crkve identificira kao 6. dispencijacija, tj. vremensko razdoblje pred čiji će kraj crkva biti uznesena da bi zatim nastupila Velika nevolja (7 čaša Božjeg gnjeva) za nevjernike. U razdoblju Velike nevolje, vjeruje se, bit će gotovo nemoguće da se ljudi spase, ali to je razdoblje kad će Židovi u velikim mukama priznati Isusa kao svog Mesiju.⁸

4 Minneapolis: Fortress, 1998.

5 Hays, 173.

6 Isto.

7 Hays, 173.

8 Npr. The Scofield Bible and Dispensationalism. Giesborn: Westminster Standard. Online: <http://www.the->

Dispenciacijskom je milenijarizmu najveća zamjerka što pokušava očuvati *status quo* crkve kojoj je dobro u njezinu svjetovnom okruženju. Dispenciacijski je premilenijarizam svoju popularnost stekao u SAD-u, a kritiziran je od strane kršćana koji su bili progonjeni (npr. bivši Sovjetski Savez ili Kina). Glavno mu je obilježje strah od Velike nevolje, od koje će Crkva biti izuzeta pa se isplati pripadati joj. No, možda je još problematičnije to što je dispenciacijski premilenijarizam stvorio zastrašenu, defenzivnu crkvu koja umjesto da bude "sol i svjetlo" u svijetu,⁹ ona spiritistički vidi zlo utjelovljeno u stvarima, što se otkriva šiframa koje nisu svima jednako razvidne. To nije crkva koja je uzela evanđelje i njime pobjeđuje u svijetu i za svijet, nego je to crkva koja je grčevito usmjerena na izdvajanje iz svog povijesnog prostora i vremena očekujući i prizivajući Božju kozmičku paljbu na one koji joj se suprotstavljaju. Ljudi poput Nietzschea kritiziraju na temelju toga tumačenja Otkrivenje kao "najrabbijatniji spis pasivne agresije". Lako je vidjeti da takav pristup stvarnosti nije u skladu s kršćanstvom kakvo je zamislio Isus. On je bio spreman poći putem patnje i smrti da bi postao prvenac od Mrtvih, a u više je navrata svojim učenicima objašnjavao da će ga i oni morati slijediti u takvoj patnji, budu li se držali vjere u njega i tako za njega svjedočili. S druge strane dispenciacijski su milenijaristi usmjereni na izračunavanje kalendara apokaliptičkih događanja i to iako Isus sam, kad učenici žele znati "dana i časa" Ponovnog dolaska, napominje da to ne zna nitko doli sam nebeski Otac (Mk 13,32). Nije li pretenciozno onda misliti da Otkrivenje valja shvatiti kao kodirane upute za predviđanje budućnosti, kao neku vrstu kristalne kugle za kršćane koja im otkriva kako zaobići zlu kob?

Iako ima mnogo načina da se kritizira dispenciacijski premilenijarizam, nas ovdje primarno zanima može li se dispenciacijalizam podržati iz strukture Otkrivenja kako to njegovi predlagatelji podrazumijevaju, tj. je li struktura Otkrivenja linearna, a Sedmice opisuju vremenske periode koji kronološki slijede jedni druge otprilike ovako:¹⁰

Slika površnom čitaču izgleda logično, ali to vara. Dispenciacijalizam često ignorira materijal koji je autohton sedmicama, a unosi u njih materijal koji stoji izvan njih i pripada nekim drugim strukturnim elementima kako bi objasnio svoju kronologiju. Npr. Milenij koji se ne spominje nigdje drugdje u Bibliji nego samo u Otk 20, odjednom je u dispenciacijalizmu prenesen u sedmice (Otk 6-16). Zatim dispenciacijalizam se nikako ne bavi fragmentarnošću i pukim nedostatkom kronologije u opisu nove stvarnosti kakvu anticipira Otkrivenje 20-22. Središnji dio, onaj o sedam prizora (Otk 10,1-15,4), dispenciacijalizam koristi i tumači po potrebi kao korisne slike za druge elemente. A poseban je problem pitanje je li doista Bog Veliku nevolju namijenio samo nevjernicima, kako to želi istaći dispenciacijski premilenijarizam. Ne sugerira

highway.com/Scofield.html Pristupljeno 07/02/2015; vidi 8. pgl. Dispensationalism and the Jews.

9 Robert L. Thomas u svojoj sociološkoj evaluaciji sažimlje dugogodišnji stav po kojemu dispenciacijalizam stvara društveno nebitnu crkvu. U novije se vrijeme ipak vidi da i pasivni pristup društvu jest pristup i da ima konkretne sociološke rezultate.

10 „Curtis’ Blog“ na https://preachercurtis.files.wordpress.com/2012/07/dispensations-7_022.jpg pristupljeno 31.1.2015. Ovo je samo jedna slika od mnogih dostupnih na internetu, ali jasno pokazuje period crkve (The Church) u 6. razdoblju (dispenciaciji) povijesti, a prije Velike nevolje (Great Tribulation). Smatra se da je Biblija organizirana prema sedam dispenciacija: 1. *Nevinost* (Postk 1,1 – 3,7), 2. *Savjest* (Post 3,8 – 8,22), 3. *Ljudska vladavina* (Post 9,1 – 11,32), 4. *Obećanje* (Post 12,1 – Izl 19,25), 5. *Zakon/Izrael* (Izl 20,1 – Dj 2,4), 6. *Milost/Crkva* (Dj 2,4 – Otk20,3) i 7. *Milenijskoga kraljevstvo* (Otk 20,4 – 20,6).

li pažljivo čitanje Otkrivenja da je autor svoje sedmice postavio drukčije, tj. nekronološki тумачеći povijest?

II. Struktura Otkrivenja

Iako se površno čitajući Otkrivenje čini da ono sugerira linearni razvoj, noviji komentatori naglašavaju određeni spiralni razvoj u Otkrivenju (npr. Blount, *Revelation*) što znači da vidioč čitatelja uvijek vraća na istu stvarnost, ali iz neke nove perspektive.¹¹ E. Schüssler Fiorenza predložila je mnogo jednostavniju strukturu Otkrivenja od elaboriranog dispencijalizma. Schüssler je prepoznala tri elementa u naraciji koji se ističu pri čitanju i još bitnije, pri slušanju Otkrivenja: to su karakteristični nizovi sedmica (sedam crkava; sedam pečata; sedam truba; sedam čaša); dvije (ili možda tri?) knjige; te ispreplitanja, tj. umetanje kojim se sadržaj veže u cjelinu. Ako se ti elementi povežu, na površinu izlazi ovakva struktura Otkrivenja:¹²

- I. 1,9 – 3,22 Inauguralna vizija – Sedam crkava
- II. 4,1-19,10 Sedam puta zapečaćena knjiga (osim interkalacije)
- III. 10, 1 - 15,4 Interkalacija: Mala knjiga
- IV. 19,11 – 22,10 Vizije suda i spasenja

Ova struktura postaje još zanimljivija ako se dijelovi analiziraju uz pomoć Greimasove strukturalne semiotike i tzv. aktantskog modela. Ako se na taj način evaluiraju odnosi među likovima, vidi se da su tri dijela postavljena po jednom uzorku, a jedan po drugom. Najprije do izražaja dolazi "cjelovitost" tih odlomaka, tj. Schüssler-Fiorenza ima dobar argument za ovakvu strukturu Otkrivenja s jedne strane, a čitatelj s druge strane ima nov način za uspoređivanje sedmica i može probiti široko prihvaćen linearno-kronološki pristup. Pogledajmo modele (za I., II. i IV. dio):

AKSA TRANSMISIJE (POSLANJA)			
AKSA ŽELJE	Bog	Sud/Spas	Svijet/Crkva
	NALOGODAVAC	OBJEKT	PRIMATELJ
	POMAGAČ	SUBJEKT	PROTIVNIK
	Ivan i drugi svjedoci	Krist	Đavao i njegovi pomoćnici
	AKSA MOĆI		

Dakle, strukturalna je cjelina uglavnom postavljena tako da je Bog nalogodavac, tj. njegova je volja spas/sud svijeta/crkve. Krist je subjekt koji provodi Božju volju, a na njegovoj su strani "svjedoci" kao pomagači. Protivnik tome naumu je Sotona sa svojim pomagačima, a to su, kako će se kasnije vidjeti, zvijer s mora (Babilonska bludnica, Rim) i zvijer s kopna (maloazijski *koinon*; kvislinska vlast).

11 Brian K. Blount, *Revelation: A Commentary*. Louisville: Westminster John Knox, 2009, 158s, 195.

12 Schüssler-Fiorenza, 174

A sada i aktantski model III. dijela:¹³

	AKSA TRANSMISIJE (POSLANJE)		
AKSA ŽELJE	Bog	Sud	Svijet
	NALOGODAVAC	OBJEKT	PRIMATELJ
	POMOĆNIK	SUBJEKT	NEPRIJATELJ
	Dvije zvjeri	Zmaj	Krist i njegovi svjedoci
	AKSA MOĆI		

Tako priča u Otkrivenju dobiva zanimljiv i razvidan zaplet:

To je priča o Bogu koji je odlučio suditi svijetu. Zapravo, radi se o dvostrukoj misiji spašenja (jer duše zaklanih viču k njemu (Otk 6,9-11)) i suda. Krist je u ovom pothvatu pomagač na Božjoj strani (kad je u pitanju spašenje). Bog je zadužio Krista da provede njegovu volju na zemlji. U tome mu pomažu svjedoci (ovdje napose Ivan, ali i Crkva), a suprotstavljaju mu se Sotona i njegovi pomoćnici.

U trećem, odlučujućem i specifičnom dijelu priče stvar se izvrnula, da bi se pokazala prava perspektiva onima koji su uhvaćeni u tom procesu Božjeg obračunavanja sa svijetom. Veliki Zmaj koji se čini *Božjim neprijateljem* i koji borbu protiv zla čini neizvjesnom, ovdje je jasno prikazan kao Božji *agent* koji samo provodi Božji naum suda nad svijetom. Pomoć u tome Zmaju su dvije zvjeri koje su u Otkrivenju 13 identificirane kao Rim i njegova produžena ruka u provinciji (najvjerojatnije Maloj Aziji). Onima koji se bore na Kristovoj strani, to treba pokazati tko kontrolira situaciju. Krist i njegovi svjedoci u ovom modelu su poput obrane – i svojim svjedočanstvom pokušavaju spasiti one koje Zmaj zavodi na neposlušnost Bogu. Zmaj sam misli kako on vodi svoju bitku protiv Boga i kako postoje izgledi da ju dobije. No struktura Otkrivenja svjedoči sasvim suprotno: Đavao je samo igrač u drami koju Bog čvrsto drži u svojoj ruci. Kršćani zajedno s Kristom, vjernim i istinitim svjedokom, stoje na spašenjskoj strani i svojim svjedočanstvom suprotstavljaju se i osujećuju Zmajev pogubni plan. Tako gledana struktura Otkrivenja sugerira da je glavni naglasak Knjige na spašenju Crkve, ali i svijeta za koje se zalažu Krist i svjedoci dok ga Zmaj i njegove zvjeri gledaju ometati. Kršćani su pozvani stati na stranu Vjernog i Istinitog svjedoka, Krista (Otk 1,5) i izdržati u borbi kojoj je ishod zapravo zagarantiran, i koja vodi konačnoj pobjedi dobra.

III. Neka hermeneutička promišljanja na temelju strukture

Nemoguće je ovdje iz ove perspektive čitati cijelo Otkrivenje, što je posao dostojan monografije, pa ćemo samo u grubim crtama navesti neke očite primjere tumačenja. Otkrivenje nije spis psihotičnih i pasivno-agresivnih malih ljudi koji Boga prizivaju da se velikima sveti umjesto njih. Naprotiv, to je spis koji otkriva kršćanima zašto je tako važno da vjerno stoje na

13 Prilagođeno prema Schüssler-Fiorenza, 174-175.

Kristovom nauku kao njegovi svjedoci u susretu s nepravедnim, nasilnim i osiromašujućim globalnim sustavima. Oni nisu jadmici, nego pobjednici koji su već na pobjedničkoj strani u borbi koju Bog vodi za svoje posrnulo Stvorenje. To je jedina strana koja na kraju može biti pobjedonosna.

III. a Prvi jahač – crkva koja pobjeđuje

Nasuprot tradicionalnom shvaćanju po kome su četiri jahača apokalipse naleti nedaća na ljude tijekom povijesti, ovo bi čitanje moglo drukčije identificirati Jahača na bijelom konju u 6,1-2 u prvoj Sedmici. Ako odustanemo od striktno simboličke povijesne kronologije i tumačimo iz perspektive naracijske kritike, jahači naprosto opisuju stanje svijeta u trenutku pred Božji pohod kojim odgovara na molbe “zaklanih”. Zato bi prvi jahač mogao doista predstavljati crkvu u svom pobjedonosnom pohodu protiv sila zla, napose onog utjelovljenog u rimskom carstvu, kako to predlaže i komentar u Jeruzalemskoj Bibliji.¹⁴ Ona je odjevena, kao i drugdje, u blistavu bjelinu i pobjeđuje lukom u svojoj ruci. Nezaustavljivo “ode da i dalje pobjeđuje” (6,2).

Blount zapaža kako se u Sedmicama brzo odvijaju prve četiri stavke, ali radnja se usporava dodatnim informacijama i objašnjenjima što se više približavamo 6. dijelu, onom na koji je Ivan, kako smo vidjeli iz strukture, usmjerio svoju poruku. “... the breaking of the sixth seal has inaugurated the Great Day of the Lord.”¹⁵ Mogli bismo se složiti s Blountom da “jahači Apokalipse” opisuju stanje stvari u koje Bog intervenira, tj. da se u tim kratkim opisima radi o prilikama kakve je crkva preživjela: npr. drugi, treći i četvrti jahač lako se povezuju s nekim povijesnim činjenicama vezanim uz Rimsko Carstvo. Čini se da Rim na ovu scenu stupa u liku ridana - on uzima mir. To je moguća aluzija na Pax Romana – jer ono što su Rimljani smatrali mirom, zapravo je bilo pravo uzimanje mira porobljenim narodima. Teški je mač isto tako karakterističan za rimsko ratovanje. Vranac, tj. glad, kako tumači većina tumača, ima zanimljive povijesne konotacije u vrijeme Domicijana koji se osjetio ponukanim narediti uništenje nasada vina i maslina, jer je zbog njihovog proširenja na polja žita umjetno inducirana glad u carstvu. Ljudi su mislili kako će više profitirati uzgojem luksuznih artikala nego hrane. S četvrtim konjanikom narod snalazi smrt u svakom obliku što je izravna posljedica loše politike.¹⁶ Četiri bi jahača zapravo prikazala prilike u kojima se nalazi crkva. Ona je pozvana da pobjeđuje, a njezina je pobjeda nad uvjetima kakve postavlja svjetovna vlast.

Nasuprot ovom tumačenju uobičajeno je da se i prvog, bijelog jahača vidi kao opis pobjedonosnog Rima i njegovog cara koji uvodi gore spomenute uvjete. U toj interpretaciji rimski je car loša kopija pravog konjanika na bijelom konju koji se pojavljuje u 19,1.¹⁷ No ovakvo tumačenje nužno je samo u kontekstu dispencijanske kronologije, gdje konjanici nužno naviještaju nevolje zadnjeg vremena i to po *crescendu* prema najgorem.

Iz ovdje zauzetog stava dolazi se do zaključka da se povijesni podaci kojima je opisan ovaj jahač zapravo suprotstavljaju takvom tumačenju i sugeriraju da je bolje identificirati ga s ranim evanđeoskim, pobjedonosnim periodom crkve. Komentatori ističu sličnosti i razlike između

14 A. Rebić i dr. ur. *Jeruzalemska Biblija s velikim komentarom*. Zagreb: KS, 1994,1766.

15 Blount, 140.

16 Isto, 128.

17 Pa i sam Blount, 124.

ovog konjanika i onog u Otk 19, 11 koji se jasno može identificirati kao Krist.¹⁸ Povezuje ih bijela boja i pobjeda za koju su predodređeni. Razlika je u njihovom oružju: prvi jahač ima luk kojim pobjeđuje, a drugi, uz to što mu je plašt natopljen krvlju, "pogane" ubija mačem svojih usta (19,15). Valja zamijetiti da on u ovu borbu nastupa već krvavog plašta, tj. umrljan je vlastitom mučeničkom krvlju. To upućuje na njegovo svjedočanstvo do smrti što je i drugdje u Otkrivenju vrlo naglašeno. Taj je jahač predstavljen kao moćni pobjednik kojega prate drugi bijeli, pobjedonosni konjanici, a pred njim pada sve što mu se suprotstavlja. Jahač u 6,1-2 mnogo je skromniji pa odatle ideja o "lošoj" rimskoj kopiji. No neki elementi smetaju ovakvoj identifikaciji. Prvo je to što taj jahač "ode da i dalje pobjeđuje" što sugerira da mu je pobjeda trajni usud. On nije tu da bude pobijeđen, kao što je to slučaj s rimskim carem. S druge strane Blount primjećuje, ukazujući na povijesne okolnosti, kako je vrlo čudno rimskog cara opisati kao jahača koji nosi luk, jer je to za Rimljane nesvojstveno naoružanje. Rimljani nikad nisu ovladali tehnikama ispucavanja strijela s konja u kasu. Naprotiv, Perzijanci su bili konjanici s lukom i povijesni strah i trepet za Rimljane.¹⁹ Znakovito je uz to i vidjeti da i na drugim ključnim mjestima prijetnja Zvijeri dolazi s Istoka, a da isušeni Eufurat na Istoku u Otkrivenju služi kao paradigma za navale pobjedničkih vojska (Otk 16,12 po ugledu na starozavjetna proroštva). Ako Otkrivenje tumačimo povijesno, a ne kronološki u smislu dispencijalizma i apokaliptičke kataklizme, ove činjenice stvaraju jasnu identifikaciju: prvi bi jahač tako mogao biti identificiran kao crkva koja kao Kristov predstavnik na zemlji ima u sebi zadatak i moć da "i dalje pobjeđuje" Zvijer i njezine nakazne sustave, pa makar oni bili i krajnje smrtonosni.

U tome smislu bi pisac Otkrivenja u prva četiri konjanika dao kratak presjek suvremenih događaja i aktera: tu je crkva koja dolazi kao pobjednik i dalje pobjeđuje, tu je isto tako rimski car koji smije "oduzeti mir na zemlji" (6,4) i koji svoju vladavinu temelji na ratovima. Na to se nadovezuje glad (konjanik na vrancu; 6,5) i konačno smrt („zelenko“; 6,8). Međutim, naracijsko vrijeme pokazuje da je Ivanov pogled usmjeren na 5. i 6. pečat, pa tako i na 5. i 6. trubu. To znači da se on osvrće prvenstveno na stanje crkve. Rim ga muči samo usputno. Mnogo je važnije crkvu pripremiti za pobjeđivanje, tj. za službu svjedočanstva u kojoj se već nalazi i koja se zbog eskalacije stanja u svijetu još mora intenzivirati.

III. b Peti, šesti i sedmi pečat

Peti pečat čitatelja okreće onima koji traže Božju pravednost - jer trojica konjanika podrazumijevaju mnoge nevolje za sve ljude, a napose one koji su Kristovi. Dispencijalizam je popularizirao tumačenje Otkrivenja koje je usmjereno isključivo na spas crkve dok se priziva i očekuje propast svijeta za koji se malo mari. No opažanja u strukturi, kakva smo ranije istaknuli, i ovdje bacaju novo svjetlo na ovaj tekst. Sve Otkrivenje usmjereno je na svjedočanstvo o Bogu koji dovršava svoj naum suda i spasenja svijeta. Muke kroz koje prolaze i crkva i svijet, i zbog kojih "zaklani radi svjedočanstva" viču: "Dokle?"; posljednji su trzaji moćnog neprijatelja u tom okršaju. Ivan za crkvu nema riječi utjehe izuzeća iz sveopće patnje koju neminovno nosi nakaradni ljudski sustav koji se uzdiže na mjesto Boga. On upozorava da i crkva treba sačekati dovršetak broja zaklanih radi svjedočanstva (6,11). Ako je to perspektiva Kristovih sljedbeni-

18 Npr. Blount, 349.

19 Isto, 124s.

ka, kakav tek usud čeka ostatak svijeta? Sasvim je nemoguće da je itko preživi ono što slijedi u 6. pečatu! Stoga je i logično pitanje u 6,17: „Tko može opstati?“ kad Bog konačno donese kraj? No na očaj Ivan nudi nadu. Cijelo sedmo poglavlje posvećeno je onima koji su iz te priče, koja se iz trenutne perspektive čini nepodnošljivom, izašli kao pobjednici. Vremena su teška, ali je nada velika! I što je najbolje, ona ne uključuje samo jedan narod, nego i nebrojeno mnoštvo iz svakog naroda i jezika. Vrijedi istrpjati vremenitu patnju radi slave koja dolazi.

Sedmi pečat, naracijski gledano, ponovno dobiva manje važnosti i služi kako svojevrsni *intermezzo* k novoj seriji sedmica. Jasno je da je Ivanov naglasak na 6. pečatu i na pouzdanju da se kataklizma, koja se događa pod vodstvom “Zmaja” i “zvijeri”, može izdržati i pobijediti jer “Spasenje je djelo našega Boga koji sjedi na prijestolju i Janjeta”. (7,10)

Ako se okrenemo septetu truba, gledamo, čini se, istu stvar, ali iz neke nove perspektive. Ivan je dosad prikazivao stanje stvari u svijetu iz perspektive crkve i Kristovih svjedoka koji pate neprijateljstvo i progonstvo jednoga sustava. Trube prikazuju perspektivu osuđenog svijeta koji promatra iste čudesne i teške znake u svom životu, ali umjesto da se ponizi i okrene se za pomoć Bogu, on se ustrajno ne želi obratiti. Još više, ljudi koji to prolaze, psuju “Boga na nebesima” zbog svih strahota koje proživljavaju. Kao i kod pečata koji otvaraju knjigu ljudske povijesti, i ovdje je sadržaj šeste trube proširen – ovaj put svjedočanstvom dvojice svjedoka koji svjedoče i djeluju u ime Boga među takvim ljudima. Njihova misija ne uspijeva kako se to čini na prvi pogled. Međutim, ova su dvojica vjerni svjedoci koji se ne obaziru na teškoće i ostaju vjerni svojoj misiji sve do smrti, pa njihovo svjedočanstvo Bog čudesno rehabilitira time što ih diže iz mrtvih. Aluzije na Kristovo uskrsnuće u tom su tekstu velike, ali ne samo na njegovo uskrsnuće nego i na obećanje općega uskrsnuća za crkvu. Zaključak je ovoga dijela da je upravo naizgled beznačajno i neuspješno svjedočanstvo dvojice izrugivanih i javno smaknutih svjedoka donijelo obraćenje ljudima “koji su zahvalili Bogu na nebesima” (11,14). Nakon višestruke muke koja ih je snašla “ljudi ne odvrtiše od svojih zlodjela” (9, 20), ali reagiraju na mučeničko svjedočanstvo vjernih Kristovih svjedoka. Nema sumnje da kroz spomen vjernih i istinitih svjedoka Ivan ovdje poentira svoju poruku: nema drugog puta da se živi u svijetu nego li kroz svjedočanstvo za Krista i to do kraja, ako je potrebno.

III. c Središnji dio – Dva znaka

Prizori koji počinju u 12, 1 u ovom čitanju kao da zumiraju i elaboriraju događaje uz svjedočanstvo dvojice svjedoka, tj. onih iz 6. pečata koji upotpunjuju patnju vjernih svjedoka. Podijeljeni su u dva veličanstvena znaka (12,1 i 15,1).²⁰ Broj prizora (koji su neki izbrojili kao sedam)²¹ čini se ipak nevažan za autora. On je više zaokupljen događajima.

Prvi je veličanstvenost žene obučene u sunce s mjesecom pod nogama i krunom od 12 zvijezda koja je od početka u sukobu sa zmajem. O identitetu ove žene naširoko se raspravlja te se najčešće tumači kao da je žena crkva ili Izrael. No iz simbolike kojom se Ivan koristi, čini se da mu viđenje nadilazi i crkvu i Izrael i vraća nas natrag na Postanak, na iskonsku borbu

20 Ne treba se dati zavesti “drugim znakom” u 12,3 koji uvodi zmaja jer je jasno sporedan i samo antiteza prvom veličanstvenom znaku

21 Npr. Rupčićev prijevod Novoga zavjeta na hrvatski

Boga za sveukupno svoje stvorenje.²² Zbog iskonskog stanja stvari ne čudi da je simbolika žene višeslojna i da u njoj lako vidimo i Izrael po kojemu je Isus došao po tijelu (Rim 1,3), i Mariju (po kojoj je došao obećani Potomak) i crkvu (koja je "Tijelo Kristovo"). Na drugoj razini važna je i kozmologija staroga svijeta koja podrazumijeva da sve ono što se događa u nebu, potom ima utjecaja na zemlju.²³ Odlučujuća je borba na nebu izvojevana, ali još uvijek traje na zemlji (iako joj se zna završetak). Krist koji dolazi po Izrael, ali je isto tako i "ženin rod" (Post 3,15), primarni je cilj Zmajeva napada, dok je "žena" u pustinji "sklonjena" (Otk 12,6) pa ju ne uspijeva pobijediti. Ta se bitka odvija u dvije faze: nakon pobjede u nebu i zbacivanja s neba prenesena je na zemlju, kamo je Sotona zbačen nakon svog neuspjeha. Bijesan zbog poraza nastavlja progoniti "ženu", ali koliko god neugodni bili ti napadi, oni su unaprijed osuđeni na neuspjeh. Sa sljedećim znacima Ivan pogled usmjerava na zemaljski tijek bitke gdje zbačeni Zmaj sad sebi traži saveznike i nalazi ih u dvije zvijeri.

Blount ponovno povijesno rekonstruirao: prva je zvijer nedvojbeno Rim, a druga je produžena ruka Rima – vjerojatno neka kvislinška vlast koja ne provodi samo politiku Rima nego je na mahove i gora buduću da treba čuvati svoje prednosti i ovlasti. To se dobro uklapa. Blount napominje kako je bilo uobičajeno da jednom godišnje izaslanici Rima dolaze u imperijalni posjet podanicima u Malu Aziju kako bi pokupili porez. Ondje je postojao tzv. *Koinon*, zajedništvo uglednika, bogataša i vjerskih vođa zemlje, koji bi pripremao ove posjete dokazujući svoju odanost Rimu. U Otkrivenju 13,1-10 tekst je pun aluzija na moć Rima koju provodi lokalna vlast koristeći sve resurse, pa i vjerske vođe, kako bi se prenijela poruka poslušnosti i veličanja cara. Za Ivanove slušatelje to je moglo značiti samo progonstvo – jer služiti Rimu koji je izgrađen na krvi i nepravdosti i lažnoj ideji svojega božanstva, bilo je nemoguće za one koji su smatrali da je Krist *kurios*, Gospodin! Naprotiv, kršćanima Ivan poručuje da ih čeka teška sudbina: tko je određen za ropstvo, ide u ropstvo; tko za mač, od mača mora poginuti. "Na tome se temelji postojanost i pouzdanje svetih". (13,10) Ivan upućuje vjerne da nema izbjegavanja sudbine, ali da je to u redu, jer je sudbina Kristovih sljedbenika u Božjim rukama, nebeska je borba završena, a uskrsnuće svjedoka zajamčeno. Od Rima ne trebaju očekivati blagostanje nego progonstvo, patnju, pa i kao dva svjedoka - smrt.

Četvrti je prizor²⁴ Janje i 144 000 tisuće. Ovaj put oni su identificirani kao "prvina" – žrtva Bogu kakva se prinosi za blagdan rane žetve. Aluzija se odnosi na svjedoke koji su stradali za svoje svjedočanstvo zato što se nisu okaljali "odnosima" s pokvarenom okolinom. Ivan zacijelo misli na teške okolnosti u kojima crkva živi i afirmira mučenike. Peti je prizor jasan poziv crkvi na svjedočanstvo evanđelja, pa i po cijenu smrti. Ivan dobiva naredbu napisati kako je odsad blago onima koji umiru u Gospodinu! (14,13). Šesti prizor je prizor nadolazećeg suda nad svijetom od strane Janjeta koje dolazi na bijelom oblaku. Sve je to skupa, da se primijeti usput, sadržaj "knjižice" svjedočanstva koja je slatka za nepce, ali teško pada na stomak (10,10). Nema ničega boljega od pripadanja Bogu, no i ništa nije teže.

22 Ovdje je to nemoguće adekvatno prikazati, no slika svijeta koji je u porodajnim mukama i iščekuje javljanje djece Božje (vidi Rim 8,19) čini se uobičajenim proročkim tumačenjem stanja u svijetu.

23 Bruce Malina, *On the Genre and Message of Revelation: Star Visions and Sky Journeys*. Peabody: Hendrickson, 1995.

24 Nakon Žene i velike i male zvijeri

Ovih šest prizora elementi su prvog veličanstvenog znaka na nebu. Ako taj znak tumačimo kao otkupljeno Božje stvorenje, elementi, tj. "prizori" pokazuju kroz što prolazi. Prije svega obilježeno je hrabrim svjedočanstvom za Krista unatoč progonstvu i smrti koje mu prijete od strane Zmaja koji svoje ubilačke zamisli sprovodi kroz zvijer Rimskoga Carstva i njezinih podanika na terenu. Koliko god okolnosti bile strašne, ipak Bog štiti svoje i oni mogu spokojno prolaziti kroz teškoće.

Sedmi je prizor identificiran kako novi znak, "velik i divan" i ostaje jedinstven, a to je sedam anđela sa čašama gnjeva Božjega koji treba biti izliven na zemlju i koji podrazumijeva Božji sud i završetak muke. Već uobičajeno sedam je i broj uz kojega nužno ide i bogoštovlje na nebu, jer Božjim sudom nastupa sloboda.

Taj je drugi znak opisan kratko, upravo kao i svaka sedma stavka u dosadašnjim sedmicama. Ivan malo prostora posvećuje toj konačnoj sedmici i čaše niže brzo. Učinak je potpun i posvudašnji: i zemlja, i nebo, i more, i rijeke, i prijestolje zvijeri – sve biva pogođeno velikim Božjim sudom. *Ova je sedmica, čini se, Božja perspektiva.* Opet na neki način iskače šesta čaša koja upućuje na spremanje rata. Bog otvara put kraljevima s istoka, a Zmaj, zvijer i njihovi proroci skupljaju vojsku protiv Boga. Naputak je: blago onome koji bdije i čuva svoje haljine (16, 17). Čini se kako i opet Ivan upozorava na istu stvar. Trenutna situacija Crkve opisana je ovom šesticom. Ono što se događa crkvi u carstvu, svojevrсна je mobilizacija sila zla. Zato je prikloniti se Zmaju i zvijeri tako strašno kao da čovjek ostane gol, tj. izložen neprijatelju na nemilost.

Ako sažmemo ovo istraživanje strukture Otkrivenja, vidimo da Ivan gradi svoju poruku crkvama tako da prikazuje prošlost kako bi poentirao njen značaj za sadašnji izazov crkve. Crkva mora razumjeti da je u ratu u kojem je važno pokazati boje i stati na pravu stranu, tj. držati se Kristova svjedočanstva bez obzira na cijenu, koja može biti, po ljudsku, konačna.

Povijesna događanja obučena u ruho apokaliptičkih svjevremenskih slika dozvoljavaju vrlo šarolika tumačenja tog "pokazivanja boja", baš kao što i svaka dobra beletristika uvlači čitatelja i daje mu mogućnost da u njoj prepoznaje svoje borbe i pobjede. Ali Otkrivenje nije samo splet od sedam pečata. Cijela je priča smještena u konkretan povijesni kontekst konkretnih borbi koje vode određene povijesne crkve. Ivan tako zapravo stavlja okvir na moguća tumačenja i okreće nas sasvim konkretnim situacijama i borbama. Vjerujem da time nama, dalekim čitateljima njegove priče, pomaže u primjeni poruke Otkrivenja. On tumači povijesnu ulogu crkve u prvoj "globalnoj" ekspanziji. Crkva se ne može klanjati svjetovnim sustavima kao svetima, već svojim životom inspiriranim Kristom mora raskrinkavati zablude mašinerije koja postaje, nagomilavajući si vlast, sama sebi bog. To nije lak zadatak, ali je to jedini način sukobljavanja sa zlom u svijetu. Autentičnost kršćanskog svjedočanstva je "rat" sa zabludama koje su zbog Zloga u svijetu. Te zablude nisu prvenstveno teološke prirode, nego se odnose na sve segmente ljudskog života, a posebno (kako je to vidljivo iz 18. poglavlja) na materijalizam koji ne poznaje nikakvu vrijednost doli novac i završava u najsramnijoj praksi prodavanja "živih ljudi" (18,13).

Zaključak

Vratimo se sada na trenutak proučavanju pisama upućenih sedmerima crkvama.

Kad bismo izdvojili elemente Ivanovog upozorenja crkvama, dobili bismo ovu sliku. Najveći problem crkve je taj da njezina prava lojalnost Kristu i njegovom nauku stvara prostor za nevolje od strane carstva u kojemu crkva živi. Crkve koje primaju pohvalu male su i one prolaze kroz nevolje jer su odabrale držati se Kristova nauka. One su već vidjele mučenike. Ivan izdvaja siromaštvo (ekonomsku neizvjesnost) kao temeljnu prijetnju takvim crkvama i hrabri ih da je njihovo siromaštvo prividno jer posjeduju pravo bogatstvo - Krista. Na sličan način, ali s druge strane, kori crkvu u Laodiceji koja se izgleda najbolje prilagodila prilikama u Rimskom Carstvu pa o sebi misli da je bogata. Pravo bogatstvo, upozorava on, dolazi od Krista samog. Kad čovjek ozbiljno shvati Kristov nauk i provodi ga, on svoje svjedočanstvo diže na razinu na kojoj se postavlja za metu napada. On izaziva sustav koji je sebe postavio za Boga i koji gleda sve odluke donositi umjesto svojih podanika. Ivan hrabri crkvu i upućuje ju na takvo aktivno svjedočanstvo jer se time širi polje Božjeg djelovanja i suprotstavlja se sustavu zla.

Vratimo se pitanju s početka: je li Otkrivenje kršćanski dokument otpora globalizaciji? On to svakako je, ali ne na način na koji to često izvode površni kršćani u svom dispencijalizmu i pokušaju se na lagan način izvući od nevolje. Suprotno tom sustavu kršćani ne trebaju čekati da će biti izuzeti iz nevolja kojima je uzrok zao sustav nadahnut Zlim niti se trebaju bojati "struktura Zla" i gledati kako će ih spriječiti. Svijet ide svojim tijekom kojim ipak Bog vlada i u potpunosti ih drži pod kontrolom, pa i onda kad se čini da pobjeđuje Sotona. Kršćanski je zadatak vjerno živjeti u tom i takvom svijetu po Kristovim principima, ne gubeći vjeru i nadu. Samo takvo svjedočanstvo, pa makar i zahtijevalo smrt, ljudima zarobljenim u zlu može pomoći da vide Božje djelovanje u svijetu, da se obrate i da "slave Boga na nebesima." To je misija u kojoj Crkva Isusa Krista treba ustrajati u ovom vremenu.

SUMMARY:

The Book of Revelation as an Action Plan of Resistance in Globalisation

In this paper Revelation is read as a historically based narrative, as Fiorenza put it, theopoetically. It is primarily concerned with the structure of Revelation, and therein with the intercalation about the „small book“ in 10:1-15:4, where the bigger part of this narrative is attributed to the „seven visions“. These are not counted by John, as are the other Septets in Revelation, which presents a problem for commentators. A reading from narrative criticism is convenient for the understanding of this section and also of Revelation as a whole.

This paper is divided into three parts to show that Revelation was meant to explain the purpose of Christian suffering in the world. It is a call for a war, but that war has already been won in the heavenly realm, so its earthly outcomes are secured. This is particularly visible in the conquering ways of Christ's witnesses, as they stand steadfast against a globalizing abuse of power and materialism even in suffering and death. In the first part of the paper the shortcomings of some of the prevalent interpretations are explored, particularly of the dispensational premillenianism. In the second part the structure of Revelation is examined and Greimas' actant model applied (as suggested by Schüssler Fiorenza). This shows that the intercalation has a slightly different actant structure, which is telling. The role of Christian witnesses becomes evident as salvific for the world, and the Devil is revealed as God's agent in the judgment of the world. The third part then suggests ways to understand some of the concrete elements in the text and shows how they contribute to this holistic reading.

Key words: *Book of Revelation: structure; theopoetic approach; christian witness; globalization; dispensationalism; premillenianism*